

Om Värna Adelsö

Föreningen Värna Adelsö samlar både bofasta och fritidsboende. Vårt syfte är att slå vakt om Adelsös natur och kultur samt att främja möjligheterna att bo och arbeta på ön.

Den senaste tiden har Värna Adelsö arbetat med bland annat:

- ✗ Färjan. Den ska alltid fungera, även när det är stränga vintrar.
- ✗ Busstrafiken ska förbättras.
- ✗ Man ska kunna stå i bostadskön även utan dator.
- ✗ Allemansrätten. Markägare ska till exempel inte kunna hindra människor att bada och besöka stränder.
- ✗ Kulturlandskapet och strandskyddet ska värnas.
- ✗ Vi ger ut tidningen Adelsönytt två gånger per år. Den innehåller information och debatt om vad som händer på Adelsö.

Styrelse:

Jan Gertz, ordförande, Gredby

brijan@spray.se Telefon: 070-237 10 34

Mats Lundgren, kassör, Marielundsvägen 31

mlmj.lundgren@telia.com Telefon: 070-730 32 03

Jessica Hjertén, Haga, Mälby

jessica.hjerten@gmail.com Telefon: 076-815 80 36

Lennart Rydberg, Lundkulla

lennart-rydberg@swipnet.se Telefon: 070-322 02 61

Ingela Westerberg, Sättra

ingelawesterberg@telia.com Telefon: 070-939 34 40

Har nu något på hjärtat som gäller Adelsö, ta gärna kontakt med någon i styrelsen. Alla i Värna Adelsö arbetar helt ideellt. Medlemsavgiften går till vår verksamhet. En stor del bekostar denna tidning.

ADELSÖNYTT DEC 2011

Blir "Lövssta" Räddaren i vinter? Såväl Ledchef Per-Olof Eriksson och hans personal som Värna Adelsö har fått Färjerederiet att gå med på att köpa en liten isbrytande bogserbåt för cirka en halv miljon kronor. Den ligger redan beredd vid bryggan bredvid färjeläget. Läs mer på sidan 18!

FOTO: LASSE CARLSSON

MER I DETTA NUMMER:

Vad händer på Adelsögården?

Arriva vill köra en mindre buss på ringleden

Johnny Bryggmans bussvisioner

Vem tar ansvar för Världsarvet?

Dags att betala medlemsavgiften för 2012!

Vi hoppas att du vill fortsätta att vara medlem i Värna Adelsö även nästa år. Alla som inte redan är medlemmar är självklart varmt välkomna.

Ju fler vi blir, desto tyngre väger våra argument i diskussionerna om Adelsös intressen och framtid!

Avgiften för 2012 är endast 50 kronor per person. Den betalas in på Värna Adelsös plusgiro konto 136 05 72-0. Det är viktigt att ange vem eller vilka avgiften avser. Ett inbetalningskort bifogas också med denna tidning.

Har du frågor om avgiften kan du kontakta kassören Mats Lundgren per e-post mlmj.lundgren@telia.com

GOD JUL!

(men snart dansas den ut)

ADELSÖ IF AVSLUTAR JULEN MED
EN "LITE ROLIGARE" JULGRANSPLUNDRING
I HEMBYGDSGÅRDEN DEN 13 JANUARI KL 13-16.

ALLA GRANPLUNDRARE VÄLKOMNA!

Birkakörens julskiva "Jul på Adelsö" fyller 30 år"

Kören med 40 sångare ger den 11 december kl 18 i Adelsö kyrka en Jubileumskonsert som är en direkt kopia av av studioinspelningen från 1981. Nu blir det således i liveform. Vi ser fram mot en maffig tillställning och hälsar alla hjärtligt välkomna att delta i jubiléet, som också spelas in för utgivning som CD."

Ansvarig utgivare: Björn Rydberg
Redaktion för detta nummer:
Björn Rydberg, bjornrydberg@comhem.se
Ingela Westerberg, ingelawesterberg@telia.com

Värna Allemansrätten!

Värna Adelsö tar upp utvecklingsmöjligheter och problem för oss adelsöbor. Vi bevakar samhällets service till oss utanför tätorten. Och vi försöker arbeta för att bevara öns vackra natur och dess flerhundraåriga bebyggelsearv. Vi vill skydda allemansrätten med tillgången till natur och stränder. Resultaten av våra aktioner ger ibland snabba resultat, i en del andra verkar problem vara beständiga. Läsaren kan i tidningen finna inslag av båda dessa fall.

Tillträdet till natur och stränder kan ibland uppfattas olika av allmänhet och markägare. Det är kanske ofrånkomligt att konflikter uppkommer. Ibland anser markägare att de har rätt att köra i väg andra människor just av det skälet att de äger marken. Vi får inte förstöra odlingsmark, skog och stränder eller göra intrång på tomtmark. Men den svenska allemansrätten innebär allas rätt att fritt uppehålla oss på andras mark för friluftsliv. Värna Adelsös uppfattning av situationen på Adelsö är att tvister om allemansrätten inte förekommer så ofta. Och om de gör det beror de på nonchalans, okunskap eller rent av girighet.

Värna Adelsö erbjuder sig då att gå in som en hjälpande hand. Det kan till exempel handla om tillträdet till en badplats som uppenbart inte ligger på tomtmark, men där fastighetsägaren anser sig kunna avvisa besökare, om att skogsägare förstör en vandringsled som funnits och använts i generationer, om strandägare som vill förbjuda tillfälliga tillägg med båt vid sina stränder trots att de båtfarande rimligen inte kan anses störa fastighetsägaren, om efterlevnad av förbud mot motorcykelåkning på skogsmark, om inhägnader som, utan att vara nyttoinhägnader, hindrar allmänheten att använda den friluftsmark de i många år haft naturligt tillträde till. Exempelen är fler.

Föreningen försöker i första hand hjälpa till med att få en lösning genom samtal med parterna. Om inte det är möjligt så kan vi koppla in berörda myndigheter, i regel länsstyrelsen och kommunen.

Mer utförligt behandlar vi de här frågorna i dokumentet *Programprecisering* på föreningens hemsida adelso.nu/va under *aktuellt*. Härmed önskar vi våra mer än 300 medlemmar och övriga adelsöbor riktigt sköna jul- och nyårshelger!

Jan Gertz, ordförande

Bland de boende vi talade med var meningarna delade. Flera sa att de trivdes bra. Andra var mer negativa och tyckte att hyran var för hög eller att lokaliseringen inte är idealisk. Ovan: hyresgästen Börje Mårtensson, t h: Lennart Ekblom.

FOTON: LASSE CARLSSON

Adelsögården i blåsväder

Långtidsboendet upphör efter konflikt med Hyresgästföreningen.

Sedan flera år har vandrarhemmet Adelsögården fyllts av personer som inte kunnat få bostad på annat sätt. Hälften av dem är

invandrare. Många har bott där i årtal. Oftast har hyran betalats av sociala myndigheter i Stockholm eller i andra kommuner. Nu genomförs en förändring: I fortsättningen ska man bara kunna bo på Adelsögården under kortare perioder (max två veckor).

Adelsögården i Stenby, strax söder om färjan, består av tre röda bostadslängor i slutningen ner mot Mälaren, naturskönt med brygga, bastu och sandstrand nere vid sjön. Det finns 29 rum, de flesta små, med varierande uppläggning. Vissa av dem delar ett gemensamt kök. Andra har ett litet pentry.

Flertalet rum vi besökte ser tämligen fräscha ut och har reparerats under senare år, medan några var i behov av modernisering och upprustning. Och en sådan sades vara planerad. Som vandrarhem betraktat är det svårt att rikta kritik mot Adelsögårdens standard. Debatten har gällt om standarden håller för ett mer kontinuerligt boende.

Ägare sedan tio år är Csilla Patachich.

Stoppet för långtidsboendet har lett till att beläggningen har sjunkit från 100 procent till 35 procent. En orsak kan vara ägarens inflammerade konflikt med Hyresgästföreningen, som helt dömer ut boendet.

– Csilla Patachich följer inte lagar och avtal och kastar in och ut sina hyresgäster efter behag, säger Bengt Öhman, jurist på Hyresgästföreningen.

– I vintras stängde hon av strömmen för alla hyresgäster för

att någon satt på ugnen i uppvärmningssyfte. Hon tog bort dörren för en lägenhet. Och hon har varit inne och rotat i hyresgästernas lägenheter. Hon tar ut en hyra som är dubbelt så hög som den borde vara. Och det handlar om människor som redan lever i utkanten av samhället.

– Vi överväger att ansöka om tvångsförvaltning. Men främst är det Ekerö kommun som måste ta sitt ansvar för att se till att hyresgästerna inte kommer till skada.

Dessutom borde Stockholm Stad vara mer rädd om skattepengar och människor genom att inte placera dem hos en hyresvärd som inte följer grundläggande regler, säger Bengt Öhman.

Csilla Patachich, som har fått läsa denna artikel, avfärdar Hyresgästföreningens påståenden som lögn. De härstammar, säger hon, från en enda hyresgäst, ”en kriminell och knarkare”. I övrigt vill hon inte kommentera något.

På Solna Socialförvaltning säger Parvin Banisadr att Solna bara betalat för några enstaka fall. Och då har personerna i fråga själva hittat Adelsögården och bett kommunen att stå för hyran.

– Men vi har avrått. Anläggningen har för dålig kvalitet. Vi delar i princip Hyresgästföreningens uppfattning, säger Parvin Banisadr.

Bromma stadsdelsförvaltning har bekostat hyran för ungefär fem klienter om året. Det handlar om ensamstående bostadslösa.

– Det har fungerat hyfsat. Och det har inte varit fråga om några överpriser, säger Sören Berglund på stadsdelförvaltningen.

Elisabeth Claesson på Rinkeby-Kista Stadsdelsförvaltning säger att man utnyttjat Adelsögården i enstaka fall. Det handlar

om nödlösningar i svåra situationer i några månader. I vissa fall har bostadslösa själva valt att bo på Adelsögården och att stadsförvaltningen då betalat hyran.

Hyran är i princip 350 kronor per person och dygn. För dem som bor längre kostar till exempel ett rum på cirka 10 kvadratmeter med ett kollektivt litet kök cirka 4 900 kronor per månad. För de lite större lägenheterna på ett rum och ett kök är månadskostnaden 7000 kronor.

Bland de boende vi talade med var meningarna delade. Flera sa att de trivdes bra. Andra var mer negativa och tyckte att hyran var för hög. Lokaliseringen är inte idealisk. En av de boende vi talade med berättade att han arbetar i Sundbyberg på kvällarna. Det blir långa resvägar.

Nu ska det alltså bli förändringar: Inga långtidsboende. Men det blir en mjuk övergång för ”trotjänarna”, som bott länge. På längre sikt överväger Csilla två alternativ. En tanke är att överlåta driften av verksamheten på någon annan. Det andra alternativet är att bara hålla öppet på sommar-månaderna. Hon har inga planer på att sälja anläggningen. Men hon säger att hon fått anbud som hon betraktar som skambud.

Björn Rydberg

FOTO: OVE WESTERBERG

VEM TAR ANSVAR FÖR VÄRLDSARVET?

– Det bästa är att lokala föreningar och entreprenörer utvecklar Hovgården som besöksmål, säger Lena Johansson, Riksantikvarieämbetet.

– Konstigt att Riksantikvarieämbetet vill skjuta över ansvaret för vården av ett världsarv på små lokala föreningar, säger ordföranden i Adelsö Hembygdslag Anders Sahlén.

Det heter världsarvet Birka och Hovgården men många menar att intresset nästan totalt koncentrerats på Birka och Björkö. I historisk tid har Adelsö och Björkö all-

tid hört ihop och så var det också under Birkas tid på vikingatiden. Kungen som regerade i Birka bodde i Hovgården på Adelsö. Vill man få en helhetsbild av det

historiska Birka måste man också räkna in Adelsö och Hovgården. Hovgårdsområdet har spelat en viktig roll i Sverige under längre tid än Birka. Kungsgården har månghundraårig kontinuitet med Alnöhus, Alsnö stadga och Magnus Ladulås som medeltida höjdpunkter. Det är förstaeligt att intresset för Hovgården aldrig kunnat mäta sig med Birka men lite märkligt är det att Hovgården just aldrig marknadsförts. Strömman har sedan 2008 enligt avtal med Riksantikvarieämbetet angående publik verksamhet på Björkö. När det gäller Hovgården framstår det en aning oklart om Strömman kan sägas ha något som helst ansvar.

Strömman sviker

Även om Hovgården inte marknadsförts som resmål har det varit möjligt att resa till och från Stockholm med Strömman båt. Det går inte längre. Den möjlighet att besöka både Hovgården och Birka som funnits under senare år är att ta Strömman båt från Hovgården med retur några timmar senare. I år inskränktes också denna möjlighet genom att Strömman trafikerade Hovgården endast från 2 juli till mitten av augusti med en båt som kom från Strängnäs och Härjarö. Den enda

möjligheten att kollektivt resa sjövägen till och från Hovgården är med ångfartyget "Ejderen" som under säsong går varje lördag från Södertälje.

– 2012 blir det samma trafik till Björkö från Adelsö som i år; från 1 juli till 12 augusti, säger trafikchef Magnus Löfgren, Strömman. Han framhåller att skälet är ekonomiskt. Strömman är ett privat företag som måste gå ihop. Det blir nya trafiken från Rastaholm till Björkö som Strömman satsar på.

"Utveckling pågår"

Lena Johansson, Riksantikvarieämbetet, säger att det pågår positiva utvecklingsprojekt vad gäller Hovgården och menar att redan det faktum att området är ett världsarv gör att det syns.

– Skyltningen vid Hovgården har förbättrats. Den ska bli ännu bättre till nästa år. Också soppanteringen har förbättrats, påpekar Lena Johansson.

– Detta gäller även tillgången till toaletter som förutom vid Uppgården och Hembygdsgården nu finns vid den till stor del nyanlagda parkeringen.

– Riksantikvarieämbetets uppfattning är att det mest rimliga och bästa – inte minst för Adelsö – är att lokala föreningar och

entreprenörer utvecklar Hovgården som besöksmål.

Lena Johansson framhåller vidare att Strömman enligt avtal med Riksantikvarieämbetet "måste förhålla sig till förvaltningsplanen" för Birka och Hovgården.

– Riksantikvarieämbetet tycker att den inskränkta sjötrafiken är beklaglig men att man måste ha förståelse för att Strömman är ett kommersiellt företag, det måste finnas underlag, betonar Lena Johansson.

Aldrig marknadsfört

Vid förfrågan konstaterar Lena Johansson att någon marknadsföring av resor från Stockholm till Hovgården aldrig har gjorts. Hon betonar att om man ska marknadsföra Hovgården mer måste man ha en organisation som kan ta emot. Nuvarande skyltning torde fungera för ett kortare besök vid Hovgården. Lena Johansson menar att det

bästa vore om de lokala entreprenörerna samverkade med varandra och med Strömman i syfte att utveckla Hovgården som besöksmål.

"Skjuter över ansvaret"

– Det är konstigt att Riksantikvarieämbetet vill skjuta över ansvaret för vården av ett världsarv till små lokala föreningar som har en verksamhet med helt andra målsättningar. För att inte tala om att de saknar resurser, säger ordföranden i Adelsö Hembygdslag Anders Sahlén.

En konkret förbättring kan i alla fall konstateras i år. De möjligen mest frekventa besökarna på Hovgårdens ångbåtsbrygga har varit korna som dessvärre visat sin uppskattning genom att använda bryggan som gödselstad. Nu har stängslingen förbättrats så att båtbesökarna har chansen att torrskodda ta sig till och från bryggan.

Lennart Rydberg

MEDLEMSREKORD FÖR VÄRNA ADELSÖ!

Värna Adelsö har nu fler medlemmar än någonsin – över 300. Det är en rejäl ökning jämfört med förra året. Allt fler har insett att Värna Adelsö behövs för att bevaka Adelsös intressen.

Arriva vill satsa på mindre Adelsöbuss

Så ungefär ser den ut, MAN-bussen som Arriva vill satsa på för Adelsös räkning. Tre meter kortare än dagens bussar och någon decimeter smalare. På sommaren kan den bli turistbuss med marknadsföring utanpå och inuti.

En något mindre buss av tyska märket MAN, som går i ringlinje runt Adelsö, sedan åker över med färjan, släpper av passagerarna för bussbyte vid Sjöängen och därefter återvänder till Adelsö. Kostnaden för detta har Arriva räknat på i ett förslag till SL.

– Det kan också bli en något ökat turtäthet, säger Hans Nilsson, direktör Division buss på Arriva. Någon tanke på att låta en lokal entreprenör köra ringlinjen har Arriva inte.

– Visst, i princip kan vi anlita underentreprenörer. Vi har blivit kontaktade av Johnny Bryggman på Adelsö Miljöbuss men tackat nej. Vi har vårt trafiksystem och vill att allt ska hänga ihop, säger

Hans Nilsson.

Janne Gertz och undertecknad blev inbjudna till Arrivas huvudkontor i Liljeholmen och möttes av en hel liten delegation chefer, tekniskt, ekonomiskt och tidtallsansvariga.

– Vi lyssnar på adelsöborna och vill föra en dialog, förklarar Hans Nilsson.

Två mindre busstyper var aktuella för Adelsötrafiken: Mercedes och MAN. Det som fällde utslaget till förmån för MAN är tillgången till en serviceverkstad för MAN i Kungens Kurva. Avgörande var också det mindre avståndet mellan hjulbasen som ger smidigare svängar i Adelsös många kurvor, säger Hans Nilsson.

Dessutom utlovar Arriva en bättre hållplatsanläggning på Sjöängensidan.

Den nya bussen blir 10 meter lång, 2,5 meter bred och, rymmer 25-29 passagerare beroende på hur sätena placeras. Tre meter kortare än de bussar som kör idag men bara en decimeter smalare. Bussen är konverteringsbar till RME, rapsbränsle, den dag buss

depån vid Ekerö centrum flyttat till Färingsö.

En mindre busmodell vid namn

Evo Bus var på tapeten men förkastades.

– Med 12 sittplatser är den för liten. Vintertid kan det visserligen ofta vara väldigt få passagerare i bussen, men sommartid kan det bli trångt. Det är därför vi har valt den större typen, säger Hans Nilsson.

– Sommartid blir den en turistbuss med möjlighet till marknadsföring för Världsarvet på sidorna och ställ med turistbroshyrer inne i bussen.

För trafikanterna blir det alltså bussbyte vid färjeläget vid Sjöängen. Sen åker bussen tillbaka till Adelsö.

– Bussen rymmer inte tillräckligt många för att den ska kunna gå ända till Brommaplan. Det blir utökad turtäthet med några flerturer till Sjöängen. Det enda omaket blir bussbytet på andra sidan.

Hans Nilsson

Varje kväll, efter utfört värv på Adelsö, åker bussen ner till Ekerö för översyn.

Hans Nilsson menar att lösningen är unik för just Adelsö.

– Det finns ingenstans i Sverige

där vi har gjort något liknande, säger han.

Om några månader vet vi vad SL anser.

Ingela Westerberg

KRITIKEN HAR VARIT från mot Arriva de senaste åren. Inte minst i detta nyhetsblad. I juni slutade Arriva trafikera Jönköping sedan Länstrafiken sagt upp det kontrakt som skulle gått ut först 2016. Bland annat på grund av att stadsbussar brunnit vid tre tillfällen. Även i Malmö har Arriva fått säga upp sitt kontrakt i förtid. I Stockholm har SL problem med att uppnå handikappmålet, bland annat därför att 17 bussar på Ekerö inte uppfyller kraven. Det kan ses som ett kvitto på att kritiken mot bussarna på Mälardalen inte är obefogad.

Hans Nilsson avfärdar kritiken om alltför åldersstigna bussar i kommunens glesbygd.

– Vi är på rätt sida i avtalet med SL när det gäller åldern på våra bussar, hävdar han.

Han och driftschef Behzad Foroozesh säger att de lyssnat på adelsöborna, att de har gått igenom de kritiska ställena på

ringleden, att förra vintern var exceptionell för all sorts trafik och att bussarna visst har vinterdäck, dock inte dubbdäck.

Enligt Peter Lundén, Affärsområdesansvarig Buss på SL, har Arriva hittills i år rapporterat in totalt 403 inställda turer av 178 681 avgångar, det vill säga cirka 0,23%. Av de inställda avgångarna beror 92 på fordonsfel, 277 på yttre omständigheter som snö och trafikolyckor och 34 på personalbrist.

Enligt avtalet med SL får bussar som är 16 år eller äldre inte användas på Mälardalen och genomsnittsåldern får inte överstiga 8 år. Möjlighet finns att söka dispens för bussar som är äldre än 16 år, men det har Arriva inte gjort, säger Peter Lundén.

– SL planerar att beställa utbyte av 17 bussar på Ekerö under 2012. SL och Arriva diskuterar för närvarande denna fråga, säger Peter Lundén. ■

Johnny Bryggman

”Arriva har snott min idé!”

Johnny Bryggman, Adelsö miljöbuss berättade om sin bussvision för Adelsö på Värna Adelsös årsmöte i maj.

Han har också presenterat sitt förslag för Arriva, men bolaget ställde sig kallsinnigt.

– Nu har Arriva stulit mit koncept rakt av! menar han.

I Johnny Bryggmans förslag kör bussen ringleden runt, åker över till Sjöängen och släpper av passagerare till 311:an. Men sedan ska – till skillnad från Arrivas förslag – 312:an fortsätta en slinga till Lugnet på Munsö och därefter tillbaka till färjan igen för överfarten till Adelsö.

– Jag kör på 100 procent bio-bränsle, rapsolja. Jag har också tänkt på utbildning av chaufförer i miljökörning. Alla chaufförer blir utbildade i livräddning och brand, alla bussar är utrustade med alkohol och säkerhetsbälten på samtliga säten.

Johnny Bryggman tänker sig

vidare ett samarbete med skolbussen.

– Tanken med att samköra skolbuss och kommunal buss, det är att vi kan ha två bussar på Adelsö. Om skolbussen är gul, blå eller röd är det väl ingen som bryr sig om. Skolbussen skulle alltså stundvis kunna fungera som en extra linjetrafikbuss.

– För SL finns det ett mervärde om skolbussen kunde användas som en så kallad flexbuss. I t ex Blackeberg finns det en buss som bara går runt runt och som till viss del kan ersätta färdtjänsten. Det sparar färdtjänsten ganska mycket pengar på.

”Buss till Borins”

Flexbussen kan också hämta rörelsehindrade som har lite svårt att ta sig till busshållplatsen och åka över till Sjöängen där taxibilar kan möta. Då får vi färre taxibilar på ön. För i dagens läge är det så att Ekerö taxi skickar inte upp en taxi till Adelsö enbart för att köra en lokalt boende till Borins. Som det ser ut idag finns det dom som tar en taxi ner till ICA på Ekerö för att handla och sedan taxi hem.

– Adelsöbor är idag vana vid att ringa till färjan. Då skulle man kunna ha ett system där man kvällstid kan utöka avgångarna.

Det skulle dra ner kostnaderna för turerna på Adelsö, utöka tur-tätheten och miljöpåverkan skulle minska avsevärt. Alla blir vinnare.

– Jag har pratat med de ansvariga på färjan. Vi är helt överens om att färjan väntar på bussen vissa turer, att bussen släpper av, släpper på, svänger runt och går på färjan igen.

”Lokal styrka”

– Det finns massor av saker som går att sammanlänka genom att man jobbar med dem lokalt. Det finns en styrka i det lokala.

Den första januari kommer en ny lag om fri etableringsrätt inom kommunaltrafiken. Då tänker Johnny Bryggman lägga att bud om Adelsötrafik, säger han.

– Men helst ville jag ha ett större bolag i ryggen.

– 2005 inledde jag ett samarbete med Swebus om att köra en ringlinje, det gick så långt att vi fick godkännande av SL att på prov köra morgonturer över till Sjöängen. Uppställningsplats för buss var klar. Allting var klart, vi skulle precis köra igång när kallduschen kom att Arriva skulle ta över.

Ingela Westerberg

Menhammar lovar grindar och kanske badplats

– Vi är i positiva till att göra iordning badplatsen vid Hanholmen. Men vi måste kolla arrendeförhållandena för angränsande fastigheter först, säger Wallfasts vd Mikael Eskils.

Värna Adelsö har tidigare framfört önskemål om att man ska röja och iordningsställa den gamla badplatsen i Hanholmen. Där finns i grunden en fin sandstrand och sandbotten. Men den har växt igen väldigt mycket.

Wallfast/Menhammar som har köpt Tofta har nu helt tagit över all verksamhet på gården, och i dagarna också ansvaret för alla hus. Några av dem kommer fortfarande att vara uthyrda.

I Lindby har Menhammar i år börjat med en lösdriftsverksamhet för hästar i Lindblads gamla svinhus. Där finns för närvarande 15 hästar. I det nya svinhuset planeras för nästa år lösdrift för ytterligare cirka 20 hästar, till att börja med i en mindre del av huset. Det kan också bli aktuellt med nötkreatur.

En fråga som skapade viss oro i Lindby var när Menhammar tidigare i år började stängsla in all mark mellan Mälby och Lindby. Skulle det bli möjligt att åka skidor där i fortsättningen? Johan Eriksson och AIF brukar göra ett preparerat skidspår på dessa gården. Men efter kontakter från AIF och Värna Adelsö har Menhammar lovat att ordna med ett antal grindar.

– Det kommer i princip inte bli några försämringar av möjligheterna att åka skidor på gårderna i Lindby. På vintrarna kommer hästarna att gå ute i bara en mindre del av hagen, säger veterinär Johan Hellander, som är chef för hästverksamheten på Menhammar stuteri.

Från och med 1 november har Wallfast tagit över huvudbyggnaden på Lindby gård. Någon representant för ägarna kommer att bo där för att hålla ett öga på verksamheten på Adelsö.

Hanholmen

Adelsöprofilen

Malin Rikardsdotter Lagerkranz är en av de adelsöbor som har ovanligt många järn i elden. Först och främst älskar hon att sjunga: I kyrkokören Ad Mundi, i Hallsta Bykapell, i vikingabandet Medvind där hon också spelar på trummor, och i Hovets personalkör. På senaste tiden har hon gett ut tre CD-skivor

– Om jag inte får sjunga blir jag deprimerad. Sången är också en fysisk grej för mig, säger Malin.

– Att sjunga på till exempel

bröllop och begravningar är ofta väldigt meningsfullt. Särskilt när jag känner att min sång bidrar till glädje eller tröst. Det betyder mycket för mig.

Är du inte nervös?

– Jo det är jag såklart. Särskilt om det nån gång skulle gå lite snett. Men nervositen har minskat med åren.

Sången tar väldigt mycket tid.

– Jag ägnar minst 2 kvällar per vecka åt repetitioner. Vissa veckor alla kvällar. Oftast sjunger vi på helgerna också.

Malin är också ordförande i Alsnu Skeppslag. En förening

som fokuserar på vikingar och vikingatiden. Föreningen håller på att bygga en vikingatida gård i Hovgården.

– Jag vill att alla ska kunna vara med. Även om du har T-shirt och gympaskor. Man ska inte behöva klä upp sig till viking.

Men nu avgår Malin och efterträds av föreningens vice ordförande Robert Oberascher.

Och hon spelar också teater emellan åt. Hon var bonddottern Estrid i sommarens stora skådespel "Ladulås" i Adelsö kyrka. Pojkvännen Andreas var hennes man i spelet (det var innan de var ihop...). 2005 hade hon en större roll i "Runornas Röst".

– Beryl Kornhill är en underbar eldskäl. Det är fantastiskt att hon kan genomföra de här teatersatsningarna, säger Malin.

Malin jobbar också som slottsvakt på Drottningholms slott.

– Jag sitter i slottets inre reception och släpper in alla som ska till det privata hushållet med mera. Det blir också en del kontakter med kungafamiljen. Vid jullunchen förra året var vi tre med adelsöanknytning som fick sitta vid kungens och drottningens bord. Det var kul.

Malin pluggar till psykolog. Har bara uppsatsen kvar. Den ska handla om hälsan hos konstnär-

ligt arbetande, i detta fall operasångare.

– Jag har just skickat ut en enkät till 120 operasångare, säger Malin *Varför vill du bli psykolog?*

– Det är en ynnest att bli insläppt i människors inre. Jag tror att jag är bra på att få människor att öppna sig. Men det viktigaste är tron på att jag kan hjälpa. *Hur ser du på Adelsö i framtiden?*

– Det bästa med Adelsö är mörkret och tystnaden. Jag älskar Adelsö. Jag tror på en varsam utveckling i samklang med naturen och kulturlandskapet. Och jag vill ha hit fler turister.

Vad är det värsta du vet?

– Skvaller som gör medmänniskor illa.

I december åker Malin till Egypten för att umgås med sin pojkvän Andreas som arbetar som guide där. I Egypten ska hon också skriva sin uppsats. Men hon kommer hem i april till Valborgsfirandet på Adelsö.

Björn Rydberg

Malin Rikardsdotter

Lagerkranz

Född: 1976

Bor: Fridhemsplan i Mälby

Pojkvän: Andreas Forsgren är arkeolog och jobbar som guide på Björkö och i Egypten

Förr bogserade hon sopor, nu bryter hon isen

Bogserbåten "Lövsta" har bogserat soppråmar i sin ungdom. Trots att hon har mer än 90 år på nacken ser hon förvånansvärt fräsch ut.

– Det har inte varit alldeles lätt att få tag på en bogserbåt. Jag tror att jag varit i kontakt med nästan alla rederier i landet, berättar ledchef Per Olof Eriksson.

Förra vintern försökte färjepersonalen puffa isflaken med en liten plåteka. Och det var inte så lätt. Det var som bekant totalstopp på färjan under långa perioder.

– "Lövsta" har helt andra möjligheter att knuffa undan och knäcka stora isflak så att färjan kan komma fram.

Två andra åtgärder vidtas också: Slangarna på botten flyttas ihop så att de får bättre effekt. Och antalet strömbildare vid färjelägena fördubblas. Strömbildare är en sorts propellrar på botten som vispar undan isflak.

Kan du garantera att färjan inte får några problem med isen i vinter?

– Garantera kan man ju aldrig. Men jag kan lova att våra förutsättningar att klara isen nu blir mycket bättre, säger Per Olof Eriksson.

BR

www.grönaönadelsö.se

Upprinnelsen till den nystartade föreningen Gröna öns Adelsö var de möten för lokala näringsidkare som kommunen initierat på Hovgården. De flesta tyckte att de inte hade så mycket utbyte av de två inhyrda konsulterna och droppade av vart efter. Men en liten kärntrupp stannade kvar, samlad kring idén om att en hållbar utveckling på ön skulle gynna inte bara Världsarvet, turismen och det lokala näringslivet, utan också Adelsös miljö i en vidare bemärkelse.

Gröna ön är tänkt som ett nätverk som under ett tak samlar lokala näringsidkare och enskilda som vill arbeta med smarta moderna lösningar för hållbarhet inom turism, energi, transporter, lokal odling och lokalt skogsbruk. Målet är en genomtänkt ekologisk och koldioxidneutral ö. För mer info finns en hemsida under uppbyggnad: www.grönaönadelsö.se (glöm inte prickarna över ö!).

IW

Reprisen: sopsorteringen

För en tid sedan presenterade kommunens tekniska chef Ann Wahlgren under rubriken "övriga frågor" en tänkbar placering för sopsorteringen på Adelsö: på grönytan intill parkeringen vid färjeläget.

Det slutliga beslutet tas i tekniska nämnden.

Och så ska Förpacknings- och tidningsinsamlingen, FTI, söka bygglov.

Adelsös representant i tekniska nämnden är Peter Östergren (kd). Han tycker placeringen vid färjan är en god idé.

– Då kan man nå den både från södra och norra ön, säger han.

Owe Wallin (c) som tillsammans med partikollegan Solveig Brunstedt har engagerat sig i frågan, gillar inte alls placeringen.

– Vi ska försöka bromsa förslaget. Vid tömning uppstår hinder och då kanske de som vill parkera där missar färjan. Dessutom åker inte alla via färjan. En placering så nära affären som möjligt är det bästa. Ett alternativ vore i ett lite undanskymt läge på grusplanen framför Ekerö Bostäders område mittemot kyrkan, säger han.

Men innan ärendet kommer så långt ska det omförhandlade avtalet mellan FTI, och Kommunförbundet Stockholms län, KSL, skrivas under.

– Vad jag vet är att det är planerat till ett möte i KSL den 1 december, säger Annica Dahlberg, informationschef på FTI.

– Vi har förhandlat fram ett så kallat modellavtal för likvärdighet i alla kommuner. Sedan kommer vi att skriva separatavtal med varje kommun. Vi räknar med en väldigt snabb process i vår kontakt med kommunerna, säger Annica Dahlberg.

Kommunkontrakten lämnar, enligt Annica Dahlberg, visst utrymme för "lokala anpassningar". Snyggare anläggningar i till exempel i närheten av ett världsarv, är något som FTI skissar på.

– Men det är inget som FTI går ut med så länge separatavtalen med kommunerna inte är klara. Och i slutänden är det varje kommun som ska visa intresse i frågan, säger Annica Dahlberg.

IW